

KLIC TRIGLAVA

- KLIN S KLINOM?
- PARIŠKI PROTEST
- IZSELJENCI DOBILI MALEGA ŠKOFA
- ZA TISTE, KI GREDO NA OBISK
- STRANKA V EMIGRACIJI

333

FEBRUAR 1967

Msgr. Kunstelj — Generalni vikar

Z ODLOKOM Konzistorialne kongregacije in s podpisom kardinala Cicognanija je bil 5. decembra 1966 Msgr. Ignacij Kunstelj, slovenski dušni pastir v Britaniji, postavljen za glavnega ravnatelja vseh slovenskih izseljenskih duhovnikov. Po latinsko: Director Generalis Operum de Emigratione Nationis Slovenae, po naše domače pa kar lepo za generalnega vikarja za slovenske izseljence. Imenovanje, ki so ga Sv. Stolicy predložili slovenski škofje v domovini, je gospod vikar prejel 19. januarja 1967 od apostolskega delegata nadškofa Cardinalea.

S tem se zdi zadeva glede četrtega slovenskega škofa, o kateri je pisal tudi Klic Triglava, rešena in očitvidno se je Vatikan, upoštevajoč stališče škofov v domovini, odločil za polni pastoralni značaj nove funkcije. (dp)

ČEMU BREZ IMENA?

OD AVTORJA POSEBNEGA POROČILA O "KOROTANU" V KT-328/II.

Ena od osnovnih človečanskih pravic vsakega člana nekega naroda ali države je gotovo ta, da lahko stopi s svojimi pogledi pred širšo javnost, ne da bi moral predhodno prositi za dovoljenje kogarkoli. Brez dvoma pa javnost tudi upravičeno pričakuje, da se pojavi dotični s polnim imenom, da ve, s kom ima opravka ter si tako lažje ustvari svojo sodbo z ozirom na podane misli.

Toda nekateri primeri iz naše neposredne preteklosti na Koroškem po letu 1945. nam dokazujejo, da ima svobodno in odkrito zastopanje svojega mnenja lahko neprijetne posledice za tistega, ki se drzne upreti političnim konceptom gotovih krogov.

In če kdo izmed pripadnikov nekega naroda ali države ne zamenjuje civilnega poguma s politično in življenjsko naivnostjo ter čuti potrebo, da skrije svoje ime v prvi vrsti pred političnimi dejavniki, nikakor ne meče tako dejanje slabo luč na njega, temveč na politično ozračje ter tiste, ki tako politično vzdušje ustvarjajo.

Vendar je odpor slovenske koroške javnosti proti brezimenskemu nastopanju pred njo v polni meri upravičen in razveseljiv. Kaže na globok smisel našega življenja za legalnost, katera je največji garant za miren in trezen razvoj našega notranjega političnega življenja na Koroškem. Vzbuja tudi upanje, da se bo slovenska koroška javnost sčasoma naučila, kako vzeti v zaščito tiste, ki se upajo upreti samovolji naših političnih in javnih dejavnikov.

KRONIKA

Zrtev prometne nesreče je postal Rev. Dr. Andrej Farkaš, župnik slovenske fare Sv. Križa v Bridgeportu v USA. Bil je naš dolgoletni naročnik. Možno se je močno zavzemal za rimski Slovenik in pri svojem škofu izposloval, da je njegova župnija prispevala \$10.000. ★ V Rimu so kupili zemljišče za bodočo stavbo Slovenika. Poročilo pravi, da je stalo manj kot deset tisoč dolarjev. ★ Iz zaporov so izpustili dr. Marijana Batiniča, proti kateremu so 22. nov. lani pričeli kazenski postopek, ker da je nameraval izdajati 'Slobodni glas'. Ostala trojica je bila izpuščena prej. Kaže, da je oblast uvidela, da ali ni pravega razloga za kazenski pregon ali pa je uvidela, da bodo posledice za režim porazne v tujini. Toda v zaporu se še vedno nahaja prof. Mihajlov. ★ Ob koncu decembra je izšla 3. številka Informativnega biltena 'Svobodne Slovenije' v kasteljansčini. List informira špansko javnost o razmerah v Sloveniji, Jugoslaviji. ★ Po 39 letih je izšla 12 številka verskega lista za beneške Slovence 'Dom'. Zaradi fašističnega preganjanja in popustljivo sti videmske kurije je prvo leto izšlo samo 11 števil. ★ V Ljubljani je molitvena osmina za krščansko edinost v drugi polovici januarja dosegla svoj višek v ekumenskem bogoslužju v cerkvi sv. Cirila in Metoda, kjer so sodelovali ka nonik dr. Anton Čepon (predsednik slovenskega ekumenskega sveta), bežigrjski župnik p. Dr. Roman Tominec, evangeličanski senior Aleksander Kerčmar in pastor Vladimir Miselj ter pravoslavni protojerej Aleksandar Simić. ★ Dvaj set letnico obstoja je 17. januarja praznovala goriška Slovenska demokratska zveza. ★ V Argentini je izšel "Sokolski zbornik 1863-1963", bogato opremljena knjiga 300 strani v spomin na stoletnico ustanovitve sokolstva.

LONDON, 11. FEBRUARJA 1967.

LETO XX. ŠTEV. 333.

DIVJAKI

Kdor vrže bombo na poslaništvo, ni zaslužen junak ali borec za svobodo ampak terorist. To je uradno ameriško mnenje, pa tudi naše zasebno. Pokanje dinamita, ki je rušil stene po jugoslovanskih poslaništvih in konzulatih v ZDA in Kanadi 29. januarja zgodaj zjutraj, je dokazalo dobro organizacijo. Toda razbijanje in razstreljevanje ne dokaže nič drugega kot divjaštvo tistih, ki iz kakršnih koli razlogov podstavljajo dinamit. Tudi politični emigranti, ki se z režimom ne strinjajo, milo rečeno, divjaštva ne morejo podpirati, če so resnični demokrati in jim je svoboda zares pri srcu. Z uničevanjem dosežeš smrt in ne svobodo.

Podobno zgražanje pa velja tudi za razbijanje šip na ameriškem konzulatu v Zagrebu. Tudi to je divjaško dejanje. Tudi to meče slabo luč na tiste, ki so ga storili. Ob vsem razburjanju v uradni Jugoslaviji le ne smejo pozabiti, da z razbijanjem šip v Zagrebu ne bodo dosegli miru v Vietnamu, prav tako kot z razstreljevanjem zidov v Ameriki nihče ne bo dosegel demokracije v Jugoslaviji. Divjaki v Ameriki in divjaki v Jugoslaviji si mirne duše lahko sežejo v roke. Fašisti, komunisti in podobni ekstremisti so vsi enaki barbari.

Tako torej, da ne bo kdo rekel, da podpihujemo barbarska dejanja, pa četudi prihajajo od nasprotnikov režima v Jugoslaviji. Toda nekdo drugi je podpihoval barbarska dejanja. Sami oni tovariš predsednik republike SFRJ Josip Broz Tito, so v televizijskem intervjuju 29. decembra dejali:

"Glavna stvar sedaj je borba za mir, a ta boj za mir moramo danes biti preko boja proti ameriški agresiji v Vietnamu... To je torej, vidite, danes — kako bi rekel — prišlo že do te stopnje, da — kako bi rekel — agresija na neodvisno deželo lahko doseže popolnoma drugačna merila in se razširi tudi na druge dežele, če bomo vsi molčali, če ne bomo odkrito — onega — obsojali to agresijo in, evo s spontanimi — kot so bile zdaj v Zagrebu in drugih krajih naše dežele, Beogradu, evo, in tudi v inozemstvu v vseh evropskih deželah — velikimi — onega — demonstracijami, velikimi demonstracijami proti tej agresiji. To se pravi, moramo se boriti proti tej agresiji po vseh linijah."

Zverženi stavki tovariša Tita kajpak niso jasni. Vendar je jasno, da predsednik republike ni obsodil demonstracij, med katerimi so razbili okna na tujem diplomatskem predstavništvu. Nasprotno, upravičena je domneva, da so mu bile te demonstracije všeč in jih je dajal za vzor borbe za mir. Tako torej, da se bo vedelo, kdo je divjak.

Po drugi strani je z dinamitom svoboda Jugoslavije izgubila, kajti dinamit ne predstavlja alternative rdečemu režimu in nihče na zapadu ne bo s prstom mig-nil, da bi ene divjake v Jugoslaviji zamenjal z drugimi.

No prodaj ni KLIC TRIGLAVA nikdar!

Čeprav smo o dunajskem domu "Korotanu" že veliko pisali in se potrudili, posredovati bralcem vsestransko stališče, smo danes prisiljeni ponovno razpravljati o zadevi. Vzrok za to nam daje protestno pismo, ki smo ga prejeli od tajnice Društva Slovencev v Parizu in tajnika Slovenskega gibanja za evropsko federacijo. Sámó pismo sicer ne vsebuje bistveno ničesar novega, česar ne bi naši bralci poznali, in zahaja v polemiko v rečeh, ki smo jih že pojasnili. Iz tega razloga bi mogli mirne duše objaviti iz pisma samo tisto, kar je resnično novega. Vemo, da bi gotovi ljudje zaradi tega zagnali vik in krik, pa bi zmeda utegnili biti še hujša in Klic Triglava bi gotovo bil obsojen, da duši javno mnenje. Da kaj takega v naprej preprečimo in da bo tudi na zunaj vidno, da je vsakdo imel polno možnost povedati svoje mnenje, se vračamo k predmetu.

Uvodoma naj poudarimo, da je uredništvo odklonilo razpošiljati zadevni članek iz 328/II. številke, da tega ni delalo v preteklosti in ne misli delati v bodočnosti v kateremkoli primeru. Ta posel je opravila tiskarna z ozirom na naročilo iz Avstrije, kar ni za angleške pojme popolnoma nič nenavadnega in se dogaja v drugih primerih vsak dan. Poudarimo, da sta Klic Triglava in tiskarna, ki ga tiska, dve pravno in stvarno popolnoma ločeni podjetji, zato uredništvo nima v tem primeru in ne bo imelo v bodočih sličnih primerih nobene zveze s takim postopkom, ki pa ga sicer ne le dovoljuje ampak tudi podpira kot način javne razprave v demokratični družbi. Podobno se je pred leti zgodilo s člankom o verskih razmerah na Koroškem, ko ga je Slovenska Pravda razposlala po svetu. Toda ne gre pri tem pozabiti, da takrat pobudniki današnjega protesta niso protestirali, ampak so nam ploskali (ko sami očividno niso imeli dovolj korajže, da bi kaj takega pod svojim podpisom razposlali po svetu), toda danes nas za slično potezo ne samo obsojajo, ampak nam tudi pripisujejo najbolj zlobne namene.

Poudarjamo, da smo vede in hote prevzeli nase del odgovornosti za sporni članek, ko smo ga podpisali z "našim posebnim dopisnikom". Tej odgovornosti se nismo nikdar odrekli in napovedali smo, da bomo ob prvi možni priliki pojasnili ta primer v zvezi z organizacijo našega lista. Na drugem mestu je nakazano, zakaj dopisnik ni objavil svojega imena. Mi bi k njegovi notici le še postavili vprašanje, koliko je resnice na tem, da je nekdo na Koroškem bil izobčen iz katoliške Cerkve iz političnih razlogov in koliko je resnice na tem, da je bil egzistenčno uničen človek, ki se je drznil zagovarjati prenovitev slovenskih organizacij na Koroškem.

Navadno imamo tehtne razloge, ki pa nimajo vedno vzroka v Ljubljani, zakaj ščitimo svoje dopisnike. V primerih, kadar gre za veliko reč, prevzamemo nase odgovornost. Zato se je urednikovo ime tudi pojavilo v Klicu Triglava tedaj, ko je šlo za poročilo o v nebo vpijoči krivici, ki jo je delal generalni vikar Kadras koroškim Slovincem, ko smo javno apelirali na nadškofa Vovka, da protestira v Vatikanu. Z ozirom na to je bilo torej sporno poročilo v KT 328/II manj anonimno kot pa je današnji protest iz Pariza.

Pariški protest po drugi strani načenja nekaj važnih vprašanj, ki vpijejo po odgovoru, in temu naj služijo naslednje vrste:

Trditev, da patru Tomažiču z dopisnikom vred nismo priznali posebnih zaslug za "Korotan", je neodgovorno podtikanje. Vse naše pisanje je dokaz, da je bilo prav nasprotno. Toda ločiti je treba dvojce: šlo je za osebne patrove zaslu-

ge za dom in šlo je za odnose med študenti in rektorjem doma. To sta dve popolnoma ločeni vprašanji. Nismo se mogli izogniti isti osebi, ki je opravljala dve različni funkciji, od katerih druga je bila predmet sporne kritike študentov.

Enostavno ne moremo dojeti, zakaj toliko vpitja, da smo v prvem poročilu dali možnost študentom, da preko našega dopisnika pokažejo svoje razpoloženje. Mar se ni cela reč v prvi in glavni meri tikala predvsem študentov? Saj bi brez njih nihče drugi ne načenjal tega vprašanja in tudi ne bi imelo kak smisel.

V Parizu in Clevelandu, nekaterim tudi v Celovcu in na Dunaju, se zdi ves ta spor med študenti in rektorjem malenkosten v primeri z velikostjo "Korotano ve" zgradbe. Čisto možno. Toda to se ni zdelo študentom in tudi ne nekaterim koroškim javnim delavcem, s katerimi je razgovarjal naš dopisnik: ti so se bali ponovitve ločitve duhov, po drugi strani pa tudi javnega in narodnega škandala, če bi zaradi neurejenega spora študentje bojkotirali otvoritev doma, pričakovano v mesecu oktobru.

NALOGA TISKA

Zaradi tega je bilo nekaj treba ukreniti. Ko smo tehtali težo tega vprašanja, smo ugotovili, da ostaja samo ena možnost: da celo zadevo predložimo javnosti. Ko so namreč vse slovenske organizacije, ustanove in vodniki na Koroškem in v svobodnem svetu odpovedali, da bi posredovali v sporu med rektorjem in študenti, ni bilo druge alternative pred neizogibno katastrofo: da obveščena javnost prisili prizadete, da nekaj ukrenejo. Naloga tiska ali časopisa ni, da bi poravnava spore, ampak da poroča in obvešča. In ne samo naloga ampak dolžnost. Zlasti v tistih primerih, ko bi moglo priti do nedoglednih posledic za celotno slovensko stvar. Naloga vodnikov in organizacij pa je, da med drugim tudi poravnava spore; zlasti še tistih, ki se bijejo na svoja prsa, kako jim je koroški problem pri srcu in koliko so zanj storili.

Če pa ti vodniki in organizacije niso bile obveščene o stanju, potem pa je bila tem večja naloga ne samo Klica Triglava ampak vsega slovenskega svobodnega tiska, da bi jih o tem obvestil. In prav to smo storili. A tisti, ki naj bi posredovali, so se raje zaleteli v Klic Triglava... K sreči je one na Dunaju prej srečala pamet in so pohiteli, da so se nekako sporazumeli.

Nikdar se nismo bali nacistov ali pa vikarja Kadrasa, da bodo to izkoristili. Naše poročilo je izpričalo, da Slovenci, kljub vsem napakam, le nismo backi ampak odgovorni ljudje, da smo demokrati, ki o važnih javnih zadevah javno razpravljamo. To pa je prvina in hkrati pogoj vsake demokracije. Če ne bi bilo tako, potem svetovne demokracije o svojih težavah ne bi smele javno razpravljati, ampak bi morale svoje probleme skrivati, češ da jih ne bi komunisti izkoristili. Ta pa je bosa, prijatelji, ker to vodi v korupcijo, nasilje, fašizem.

Svojo slovensko demokratičnost ne bomo domovini in svetu izpričali z deklaracijami ali pa lekcijami o demokraciji. Samo obstoj in dejavna moč svobodne besede o javnih zadevah dokazuje, da gre za svobodne ljudi, ki svobodo ne samo izpričujejo ampak jo tudi žive. Za to veliko nalogo je bil Klic Triglava ustanovljen in zaradi tega poslanstva se zanj tudi žrtvujemo, ko ga izdajamo. Kako zelo prav je imel tisti prijatelj, tudi iz Pariza, ki nam je pred kratkim pisal: 'Čeprav mi včasih kaj ni všeč, se zavedam, kaj bi izgubili, če bi vaš list obmolknil...'

Kar pa zadeva očitano nedostojnost tiska, pa spominjamo na naš uvodnik v KT-319 (december 1965), ko smo za takšne in slične primere predložili ustanovitev Tiskovnega sveta. Bili bi pripravljeni predložiti takemu svetu ta predmet in sprejeti razsodbo. Ker uredniki listov niso reagirali na naš predlog, ostaja na javnosti, da zdaj nanje vpliva.

ZA ŽIVE IN MRTVE

Z malomeščanskim pompom so v Ljubljani pokopali Borisa Kraigherja. Tradicija ob pogrebih je tako močna, da je zapeljala celo Kardelja, ki je Kraigherju želel, naj počiva v miru. Ta lepa krščanska želja se čudno sliši iz ust komuniste, ki zanika neumrljivo dušo in ne veruje v Boga. Kardelju se je najbrž zareklo. Ali pa se morda krha njegov ateizem, kot se je skrhal na smrtni postelji Borisu Kidriču?

Naj se Kardelj na skrivnem opaja z opijem za ljudstvo ali ne - čas bi bil, da komunisti opuste nekaj barbarskega razkošja in mysticizma ob smrti svojih tovarišev. Za Mošem Pijadom so pred desetimi leti žalovali štiri dni, za Šalajem leto kasneje tri dni in za Kraigherjem tokrat uradno en dan, toda časopis je izhajal s črnim robom kar tri dni. Vsakokrat znosijo na krste toliko vencev in rož, da stanejo celo premoženje. Ustavljajo delo po tovarnah in pretočijo povodenj brzozavnih solz. Mrtvemu tovarišu vse to niti malo ne koristi. Nobenega opravka nima s pobožnim ne z brezbožnim spominom. Za komunistične brezverce je s smrtjo itak vsega konec. Zakaj bi se torej spuščali v poganske svečanosti, ki stanejo družbo lepe denarce? Da nas bodo komunisti razumeli, zapišimo še po njihovo: problem procesa pietetnega poslavljanja od posmrtnih ostankov je predimenzionirano trošenje finančnih sredstev v nasprotju z intencijami in cilji izvajanja reforme. Zakaj namesto vencev, ki tako hitro uvenejo, ne prispevajo za bolnišnico, da bi pomagali živim, če že mrtvemu ne morejo? Da bi temu pomagali, bi nekaj krščanskih molitev zaleglo več kot vsi dolgi govori.

Čas je, da opuste barbarsko razkošje. Kajti prej ali slej bo Tita pokosila bridka smrt in če se do takrat ne bo nič spremenilo, se bo življenje v Jugoslaviji ustavilo za cel mesec, a za pogreb bodo zapravili toliko kot za kakšnega poganskega cesarja. Nova gospodarska kriza jim ne uide.

EVOLUCIJA STRANKE

Primer organiziranega prehoda emigrantskega dela Socialistične stranke Jugoslavije v Socialnodemokratsko skupnost Jugoslovanov izven domovine, o čemer poroča naš dopisnik na drugem mestu, je vreden posebne omembe. Ne gre zgolj za vprašanje vodstva, ki se lahko v nekaj letih pojavi v akutni obliki, ko bi stranka ostala praktično obglavljena, če ne bi moglo priti do obnove vodstva (predstavniško-politična moč vsake stranke z ozirom na domovino se itak stalno manjša, ko stari vodniki umirajo). Gre tudi za pritegnitev tistih socialdemokratov, ki so doslej samotarili, ker iz enega ali drugega razloga niso hoteli biti v stranki. Z reorganizacijo, poenostavitvijo programskih osnov, prilagoditvijo stvarnosti in s tem v zvezi s poudarkom tistega, kar je v danem položaju bistveno, je našlo v novi Skupnosti svoje politično mesto večje število ljudi, kot jih je mogla stara emigrirana stranka kdajkoli zamišljati. To je zelo važno, ker je tendenca vsake emigracije, da se stalno drobi in politično izgublja na pomenu.

Upati je, da bo nova Skupnost prinesla nekaj novega duha v emigrantsko politiko, pa tudi, da se bodo ostale stranke morda kritičneje zamislile v svoje specifične probleme.

Sirčeva INFLACIJA U SFRJUGOSLAVIJI je predmet živahnih razprav profesorjev za ekonomsko vedo v Jugoslaviji. Nekdo je celo predložil, naj bi ljubljanska univerza povabila avtorja na predavanje. - Brošuro dobite pri KT: cena 2/6 oz. \$0.50.

UREDNIŠTVO

REVOLUCIJA IN AMNESTIJA

Od političnega sodelavca

Na božični večer, 24. decembra lani, se je ljubljansko 'Delo' opravičilo svojim naročnikom, da je pred tem nekajkrat objavilo časopisni oglas za Hotel Bled v Rimu. "Opravičilo" pravi, da je uredništvo prejelo nekaj pisem, ki so opozorila, da gre za vojnega zločinca Vinka Levstika; uredništvo da je dalje preverilo navedbe in iz dokumentacije arhiva komisije za ugotavljanje vojnih zločinov doglalo, da je "vinko A. Levstik med vojno zagrešil hude zločine". Bil je v MVAC in pri domobrancih, da je organiziral "črno roko" itd.

G. Vinko Levstik me je obvestil, da je zares naročil in plačal nekaj oglasov v 'Delu', toda ne iz kakšnih trgovskih pobud, saj od domačih ljudi brez tujih valut itak ne more pričakovati kakšne trgovine. Oglašal je bolj iz nagiba, da bi ceneno in domačo postrežbo v tujem in dragem vele mestu pomagal rojakom, ki pridejo iz domovine v Rim. Le zakaj naj bi drugje plačevali več in morda celo živeli slabo, ko pa imajo na razpolago slovenski hotel...

Obveščen sem, da jugoslovanski diplomatski predstavniki v tujini takih časopisnih "vojno zločinskih" polemik ne odobravajo, saj jim to sila otežuje delo med begunci in hkrati odvrča izseljence od obiska domovine, ki je žejna tujih valut. Dobro mi je znano, da je vsaj en diplomatski predstavnik protestiral zaradi takega lova na čarovnice po dvajsetih letih.

Toda 'Delo' ima končno le prav: ne gre se zanašati na amnestijo, in kdor koli od izseljencev ima kje doma kakega dobrega tovariša, ki bi ga rad utopil v žlici vode, naj dvakrat premisli, preden bo prestopil prag domovine. Nevarnost mu ne preti toliko iz Ljubljane, ki mora zaradi gospodarskih interesov dvakrat premisliti, preden se zaleti v odprta vrata. Nevarnost vedno preti od lokalnih ljudi, ki imajo kak neporavnan račun z izseljencem ali njegovo družino, pa četudi kak prestavljeni mejnik nima popolnoma nobene zveze z revolucijo. Tedaj je namreč čas, da se tak star račun poravna! In ker doma poslujejo in uradujejo predvsem po nepotističnih-roka-roko-umiva zvezah, se obiskovalec lahko kaj hitro znajde pred kakšnim sodiščem zaradi kakšnega "vojnega zločina", pred sodiščem, kjer bo na pretek krvi žejnih prič proti njemu, nihče pa si ne bo upal braniti ga.

Pred leti se je počasi "vračal" v domovino nek poznani javni delavec. Starost, bolehnost, družina, neprilagodljivost tujini in olajšanje razmer doma so mu prigovarjali, naj se vrne. In kdo naj bi mu to štel v zlo? Toda moža je le skrbelo, pa je povprašal dokaj visokega rdečega sorodnika: "Kaj misliš, kaj bo pa Tito rekel, ko bo zvedel, da sem se vrnil?" Odgovor se je glasil: "Tito? Nič ne bo rekel, saj še zvedel ne bo za to. Pa tudi vlada v Ljubljani ne bo nič rekla. Važno je le, kaj bodo rekli tvoji domačini, ki so med vojno stali v nasprotnem taboru. Če si pri njih slabo zapisan, ti kak proces ne uide, sicer pa te bodo lepo pustili pri miru.

Iz objave opravičila v 'Delu' pa tudi sledi, da objavljene liste vojnih zločincev niso bile nikoli zaključene in lahko vedno kdo pride nanje naknadno, čeprav samo po dvajsetih letih. Revolucija torej še vedno traja. Torej je nora misel na kakšno mentalno in stvarno pomiritev med komunisti in nasprotniki. Pigmejski mozgani vendar nikoli ne morejo dojeti, da se je večina ljudi v državljanski vojni na obeh straneh tolkla in pobijala iz golega prepričanja, da se v dobri veri bori za pravo in dobro stvar. Izjema so bili samo komunisti na vrhovih, ki so bili obsedeni s fiksno idejo o prevzemu oblasti, z vsemi njenimi ugodnostmi a nikakršno odgovornostjo, in tista majcena peščica njihovih skrajnih nasprotnikov, ki se je za skledo leče prodala okupatorju. Ne od prvih ne od drugih ni moč pričakovati kakšnega lincolnskega duha, ki bi bil potreben, da bi se vrnil mir v deželo in da bi nastopila zarja nove, lepše in svetlejše dobe.

GOSPODARJI - POLITIKI

Bilanca zunanje trgovine prve Jugoslavije je bila v letih 1920-1923 (verjetno zaradi vojne škode) ter v letih 1927, 1928 in 1930 pasivna, drugače pa vseskozi aktivna. V tonaži je znašal izvoz navadno trikrat več od uvoza, v denarju pa po tekočih borznih cenah (torej po realni vrednosti). Leta 1939 je bil koristni saldo 764 milijonov dinarjev.

Druga Jugoslavija je v zunanji trgovini - razen v letu 1946 - vedno pasivna. Leta 1946 (tako po vojni) je izvozila le 486 tisoč ton in dobila za to nad 16 milijard dinarjev; uvozila je pa 622 tisoč ton in plačala za to nad 12 milijard dinarjev (UNRRA?). Dobiček torej 4 milijarde. Od takrat dalje je tonaža izvoza narasla v letu 1964 na 6,266.000 ton, kar je le za okrog 2,700.000 ton več od izvoza v letu 1939, uvoz pa je zrastel na 9,215.000 ton, kar je nad osem milijonov ton več od uvoza leta 1939. Za izvoz je država prejela okrog 268 milijard din, za uvoz pa je plačala okrog 377 milijard. Od leta 1952 v uvoz niso šteli ekonomsko pomoč, ki je napr. leta 1964 znašala 669 tisoč ton v vrednosti nad 20 milijard din. Denarne vsote so računane na osnovi en dolar = 300 din, čeprav je stvarni kurz štirikraten. Izguba znaša v letu 1964 okrog 129 milijard din (računajoč tudi gospodarsko pomoč).

Dejal bi, da je gospodarska moč države sicer zrasla v razmerju 3:5 v odnosu na staro Jugoslavijo, da pa je denar padel od leta 1946 en dolar=50 din na en dolar=1200 din ali za 24krat; uvoz pa pove, da rabi nova država veliko več uvoznega blaga, med katerim je veliko poljedelskih pridelkov.

Narodni dohodek je od leta 1954 (1.162 milijard) do leta 1963 narastel na 4.200 milijard, kar prav tako kaže na inflacijo. Od tega dohodka pada na privatni sektor le 994 milijard, levji delež 3.205 milijard ali nad 76% pa na družbeni sektor.

Režim je kljub stalni tuji pomoči v 20 letih napravil toliko napak, da je bil pred polomom. Moral se je zateči k delni liberalizaciji gospodarstva, ker je bolje, da to stori sam, kot pa da ga pomete revolucija in gospodarstvo spravi v red kdo drugi.

Temu se je uprla Rankovičeva skupina z Udbo in tako je prišlo do preokreta, ki pa v resnici ni tako hud, kot je videti na zunaj. Glavnim krivcem se zaradi njihovih "zaslug" ni zgodilo ničesar, le stolčke so morali zapustiti. Tito pa tudi ni zadavil Udbe preje, preden ni imel v rokah druge enako močne sile - KOS ali vojaške Udbe.

Seveda liberalizacija gospodarstva, dasi delna, vodi k liberalizaciji v politiki. Toda ko je Mihajlov drugič poskušal, je moral v zapor, ker pač ni imel takih "zaslug" kot Ranković. Če pa male ribe zgore v olju, "itak ni nič kudega".

Tito nima mladine, ki pač hodi po svojih poteh. V stranki sami pa je nastal prepir o delitvi mošnjička, ki je zdaj bolj skromen; to pa je pripeljalo do novega "nacionalizma", ki je zrasel med tovariši. Saj je na takem vprašanju celo odstopila Smoletova vlada v Sloveniji.

Ranković je seveda zabobnal na nacionalni boben: "Srbi na okup" in je celo poklical v boj svoje "četnike" - iz Udbe. Ne vem, če so to isti, ki so mu pripe-ljali Dražo; ali pa je mogoče kak "čelik-Srbin" in podobno. Najbrže pa je pri tem zelo aktivno delovala centrala za falzifikate, ki je dosegla svojo popolnost, ko je za časa vojne fabricirala dokaze "o sodelovanju s sovražnikom".

Seveda je pri tako razbiti emigraciji, kot je naša, zelo možno, da se je z Leko našel v istih vrstah naenkrat tudi kak "čelik" ali "sámo" ali celo kak zbo-raš, saj je bilo vzrokov za drobitev pri tako slabi razsodnosti vedno dovolj. Ustaši in drugi "državarji" so vedno prično razbijali.

ALS.

Socialnodemokratska skupnost

Od našega dopisnika

Po zadnji vojni se je v emigraciji znašla tudi skupina vodilnih članov Socialistične stranke Jugoslavije na čelu s predsednikom stranke dr. Živkom Topalovićem. Ta skupina vodilnih članov SSJ, takoimenovana "Delegacija SSJ v tujini", v kateri so se med drugimi nahajali dr. Celestin Jelenec, prof. Milica Djurić-Topalović, Marko Milunović in drugi, je smatrala, da nima pravice, da bi v SSJ sprejemala nove člane in razširjala stranko z emigranti ter po stopala v vsem tako kot da bi bila cela stranka. Druge demokratske stranke Jugoslavije, katerih vodilni člani so se nahajali v emigraciji, kot npr. Slovenska ljudska stranka pri Slovencih, Hrvatska seljačka stranka pri Hrvatih, Narodna radikalna stranka pri Srbih, itd., so v emigraciji nadaljevale z normalnim strankarskim delovanjem, čeprav je dejansko ogromna večina njihovih članov ostala v Jugoslaviji. V emigraciji so sprejemale nove člane, prirejele kongrese in skupščine, volile svoje uprave, itd. brez ozira na članstvo v Jugoslaviji, ki seveda ni moglo sodelovati pri delovanju tudi če bi hotelo. Tako je npr. HSS, nedolgo tega, izvolila po dr. Mačkovi smrti za predsednika dr. Krnjevića, kar je povzročilo, da je prišlo v emigrantski HSS do razcepa med Krnjevićevimi pristaši in njegovimi na sprotniki. V Srbski radikalni stranki je prišlo po raznih akrobacijah Stevana Trivunca enako do razcepa in več frakcij.

Delegacija Socialistične stranke Jugoslavije v tujini je do pred kratkim izdajala bilten "Sindikalist", ki ga je urejeval dr. Živko Topalović. Vodilni člani stranke so bili aktivni tako na emigrantskem kot na mednarodnem, posebno socialnodemokratskem in sindikalnem političnem področju. Toda v emigraciji se je znašlo tudi precej ljudi s socialističnimi in demokratskimi nazori, ki iz raznih razlogov niso mogli biti člani SSJ pred vojno. Ti ljudje niso mogli postati člani SSJ, čeprav so nekateri med njimi sodelovali pri akcijah socialnodemokratskih in sindikalnih organizacij in strank v deželah, kjer so prebivali. Zaradi tega je seveda prihajalo s strani jugoslovanskih socialnodemokratskih emigrantov do kritike Delegacije SSJ v tujini. Delegacijo so obtoževali, da želi imeti nekakšen monopol in da sta volja in sposobnost socialnodemokratskih emigrantov, ki bi radi sodelovali pri delu SSJ, neizkoriščena. V teh obtožbah je nedvomno nekaj resnice. Toda če bi, po drugi strani, Delegacija SSJ v tujini postopala na isti način kot druge stranke v emigraciji (sprejemala nove člane, prirejala "kongrese" itd.), bi verjetno obstajalo danes v emigraciji poleg Delegacije SSJ v tujini tudi več srbskih, hrvatskih, slovenskih, bosanskih, muslimanskih, makedonskih in drugih "socialističnih strank". Vse te "stranke" bi se potem - boreč druga proti drugi - poskušale včlaniti v Socialistično Internacionalo in v Socialistično Zajednico za Srednjo in Vzhodno Evropo. Prišlo bi do žalostnega stanja, v katerem se nahajajo liberali iz Jugoslavije, ki v Liberalni Internacionali trošijo čas okrog vprašanja hrvatskih "liberalov" (gg. Radica, Smith-Pavelić, itd.), ki uporno zahtevajo, da se včlanijo v Liberalno Internacionalo kot posebna hrvatska skupina.

CILJ JE ONEMOGOČITI VSAK NEDEMOKRATSKI REŽIM

Po razgovorih, ki so se lani vršili med Delegacijo SSJ v tujini in socialnimi demokrati v emigraciji, je prišlo do ustanovitve Socialnodemokratske Zajednice Jugoslovancev izven domovine. V prvi številki biltena "BUDUČNOST", organa SZJ, ki ga urejuje dr. Živko Topalović, je objavljen proglas o ustanovitvi SZJ, ki so ga podpisali: dr. Živko Topalović in prof. Milica Djurić-Topalović iz Avstrije; dr. Celestin Jelenec in ing. Germ iz Argentine; Jovan Jovanović, Bogdan Aleksić, Vitomir Mladenović, Miloš Mladenović, Uroš Šoškić, Vekoslav Farkaš in Slavko Ivanković iz Anglije; Ranko Marković, Djordje Radovanović, Mileta Tomić, Marko Krstić in Gojko Djaja iz Francije; Bora Nikolić iz Južne Afrike in Ivan Vuletić, Dušan Dutina, Marko Milunović, dr. Josip Nigrović in Petar Janković iz Švedske. Ustanovljen je tudi začasni upravni odbor, ki ga sestavljajo dr. Topalović, predsednik, dr. Jelenec in prof. Milić Djurić-Topalović, podpredsednika, in Marko Milunović in Jovan Jovanović kot tajnika. Pravila bodo sestavljena kasneje.

Proglas pravi med drugim: "Cilj te Socialnodemokratske Zajednice je odpraviti in onemogočiti vsak diktatorski in nedemokratski režim v Jugoslaviji. To se da doseči na demokratski način s preureditvijo državnega in družbenega reda po socialističnih, demokratskih in federativnih načelih. Boriti se je treba tako proti totalitarnemu režimu, ki ga je vsilila Zveza komunistov, kot proti fašističnim in militarističnim režimom ter vsakršnemu šovinističnemu nacionalizmu. Celotno notranjo preureditev države je treba izvesti postopoma na podlagi odločitev svobodno izvoljenih narodnih predstavnikov." ... "Socialnodemokratska Zajednica se bo borila za doseg te ciljev tako sama kot v soglasju ali v zvezi z drugimi sorodnimi jugoslovanskimi demokratskimi silami." ... "Socialnodem. Zajednica Jugoslovancev izven domovine je priključena Socialistični Internacionali v Londonu in Socialistični Zajednici za Srednjo in Vzhodno Evropo. V odločitvah teh mednarodnih ustanov se zrcalijo načela demokratskega socializma in

njegova politika. Član SZJ lahko postane vsak, ki sprejme njene cilje in načela in redno plača članarino."

Uvodnik biltena pojasnjuje proglas o ustanovitvi SZJ in pravi med drugim: "Zakaj pravi ime, da smo 'zajednica' in ne 'stranka'? Socialnodemokratska stranka je obstojala in bo obstojala v Jugoslaviji. Tam se nahaja njeno članstvo, ki bo, ko bo čas za to, obnovilo stranko in ji določilo program. Mi, ki smatramo Jugoslavijo za svojo državo, a ki smo prisiljeni, da javno delujemo izven domovine, nimamo niti moralne niti politične pravice, da ustanovljamo politično stranko za Jugoslavijo. Mi se povezujemo v duhovno zajednico, ker nas vežejo socialistične in demokratske ideje ter ideali, kar izražamo s svojim imenom. Za našo dejavnost nosimo odgovornost samo mi v emigraciji. Naše prijatelje doma ta dejavnost ne obvezuje." ... "Naš cilj ni ureditev ali preureditev bodoče Jugoslavije. To je izključna pravica državljanov Jugoslavije." ... "Mi smo za Jugoslavijo in želimo, da bi v procesu preobrazbe državne ureditve v Evropi sodelovali kot politična in kulturna jugoslovanska zajednica." ... "Konkretni cilj naše borbe je: odpraviti režim politične, gospodarske in socialne diktature, ki ga je vsilila naši državi diktatorska komunistična partija, in ga zamenjati z resnično demokratsko-parlamentarnim režimom." ... "Borba proti diktaturi Zveze komunistov je povezana tudi z borbo proti vsakršni drugi diktaturi: militaristični, ustaski, četniški in podobni." ... "Za uspeh te borbe je nujno zbiranje vseh demokratskih sil v borbeno zajednico, pri čemer ne bo nihče izgubil svoje posebne idejne, verske, nacionalne in ostale celote, ako jo hoče ohraniti. V tej borbeni zajednici želimo tudi mi sodelovati kot posebna - socialnodemokratska - celota." ... "Borbo proti režimu diktature v domovini želimo voditi na demokratski način. Mi ne hujskamo na novo svetovno vojno." ... "V teh borbah želimo sodelovati in storiti kar je mogoče, da bi pri ustvarjanju novega reda izvajali socialistična moralna načela: spoštovanje osebnih in skupinskih svoboščin, socialne pravice in enakosti, demokracije in federalizma."

(Nadaljevanje kulturne rubrike)

ženirjev, drugega dne pa zaradi "medlih perspektiv" samo pet. - To je zelo konkretna kritika. Toda na Goethejev "Die ich rief die Geister, werd' ich nun nicht los" - čemur bi se po domače lahko reklo "Po toči je prepozno zvoniti" - bi morali nekateri dični kulturniki pomisliti že takrat, ko so brez glave podpirali OF.

"Kdo požira koga," je pred kratkim poredno vprašal neki zagrebški časopis, "proračun kulturo ali kultura pro račun?" V Sloveniji je odgovor jassen: reforma požira šolstvo. Zaradi reforme bodo med drugimi ukinili tudi progornja Radgona-Ljutomer. Pri tem pa je prizadetih vsaj 84 dijakov in dijakinj iz Gornje Radgone, ki se vozi z vlakom v gimnazijo v Ljutomer, poleg seveda številnih delavcev, ki hodijo tja na delo. Autobus ne vozi na tej relaciji, reforma pa ima očitno prednost pred šolo.

Tudi ljubljanski mestni svet je v finančni stiski in je zato mimo lastnega odbora za kulturo sklenil, naj se Mladinsko gledališče v Ljubljani deprofesionalizira in dela vnaprej z amaterskimi "kadri". Ker pa na taki osnovi gledališče ni moglo delovati, je odbor za kulturo sklical posvetovanje, ki se je končalo z odstopom umetniškega vodje gledališča Toneta Pavčka. Denarja ni bilo mogoče zagotoviti. "Izredno mi je žal," je rekel Pavček, "da bo mo začeli proslavo stoletnice slovenskega gledališča z ukinitvijo mladinskega gledališča, tistega, ki je po mojem mnenju Slovincem najbolj potrebno." Ob tem se je oglasil pisatelj Suhadolčan, ki je ogorčeno protestiral: "Kratko malo ne morem verjeti, da nam je začela reforma požirati najboljše in najpomembnejše, kar smo premogli v naši družbi. Najprej so odločili, da ne bodo podpirali mladinskih listov in knjig. Zdaj mladini jemljemo mladinsko gledališče in lutkovno gledališče. Jutri bodo prizadete knjižnice, dobri filmi in drugo." Kritik Vasja

Predan pa je šel še globlje: 'Kadar treba preiti od besed k dejanjem, ljudje doma zataje vsa načela, obljube in sklepe. Smo pa zelo vznemirjeni, ker nam mladi rod ne verjame in ker hodi po svojih poteh.' Predan protestira zoper cinizem in tehnokratski napuh, a je pripravljen protest preklicati, "če Slovenci javno izjavijo, da jim ni do umetniških institucij in da jih zato tudi ne nameravajo podpirati. Toda takrat bodo vsi prizadeti vedeli kje in kaj so."

Preplah je povzročilo tudi odkritje, da so v predlogu novega zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja ostale glasbene šole izven obveznega financiranja. Člen 41. tega zakona namreč pravi, da tkzv. izobraževalne skupnosti "lahko" uporabijo sredstva za dopolnilno izobraževanje, kot npr. glasbene šole. V psihozi gospodarske reforme je vsem prizadetim jasno, da ne bo finančnih sredstev potrebnih za razvoj glasbenih šol, ako ne bo zakon izrecno prisilil občin, da taka sredstva stavijo na razpolago. Titov socializem bo tako uničil glasbeno tradicijo enega najbolj glasbeno nadarjenih narodov.

O takozvani reelekciji direktorjev sem že poročal v oktobrski številki KT. Najnovejši podatki kažejo, da ni med novoizvoljenimi direktorji nobenega z osnovnošolsko izobrazbo. Popolni podatki so sledeči: v gospodarskih organizacijah je bilo zamenjano 20%, v "druženih službah" pa okrog 25% direktorjev. Med novoimenovanimi direktorji v gospodarstvu jih je 41% z višjo in visoko izobrazbo, med ponovno izvoljenimi pa 18%. Med ponovno izvoljenimi jih je še vedno 17% z osnovnošolsko izobrazbo.

RAZNO: 70-letnico življenja je obhajal slavist dr. Anton Bajec.

Turistično društvo v Lovrencu na Pohorju bo izdalo te dni publikacijo "Turizem na Pohorju". SPECTATOR

KULTURA IN OMIKA

SE EN KRIVOVEREC

Tržaški pisatelj Boris Pahor je presenetil svoje ljubljanske tovariše z glosso "Ob poslovnih pismih za svobodo ustreljenih", ki jo je objavil v tržaškem "Zalivu". Pahor je bil doslej med priznanimi oboževalci Titovega režima, pa se "Zaliv" lahko zato prodaja tudi po knjigarnah v Ljubljani. V omenjeni glosi pa se je Pahor naenkrat izneveril in obtožil slovenske komuniste, da so "hote ali nehoti izdali slovenski narod", da gre danes pri nas za "socialistično pobarvan" "ilirizem", da so izdane žrtve NOB, ki niso padle za socializem, ki se je "razodel v ta ki obleki" itd. Povzetek glose je objavila tudi ljubljanska študentska "TRIBUNA" in s tem tudi sama sebe izpostavila nevarnosti likvidacije. Univerzitetni odbor zveze komunistov je 23. januarja izjavil, da to ni edini primer v dosedanjem pisanju "TRIBUNE" in da to "vsiljuje težnje po likvidaciji časopisa".

"Razprave z nekaterimi študenti so pokazale na njihovo dokaj pomanjkljivo znanje o rasti slovenskega naroda," pravi odbor, "o preraščanju koalicijske OF v vseljudsko OF, dolomitski izjavi, skratka o vlogi in položaju množice različnih strank v letu 1941 ter stališč njihovih voditeljev, ki so jih takrat in pozneje zavzemali v imenu svojih volivcev." Zaradi tega, razni politikanti zlorabljajo študente, "Pri tem izkoriščajo njihovo bolj emocionalno kot racionalno zavzetost in odnos do prav gotovo vedno živega in prisotnega narodnostnega vprašanja naroda, ki je vključen v federativno tvorbo, kjer zahtevajo odnosi med republikami trajen aktiven odnos in razreševanje vedno novo porajajočih se problemov. Isto velja za vprašanje religije, kmeta itd." Kar se pa Pahorjeve glose tiče, pa pravi odbor tole:

"Pahorjev pristop... predstavlja osnovo oziroma argument, s katerim bi se lahko v naši družbi uveljavljale politično premagane emigrantske kot tudi neostalinistične in druge, našemu družbenemu sistemu nasprotne sile, ki so še navzoče. Vse to predstavlja nevarnost za napredne in demokratične ljudi. Zato moramo biti komunisti v spopadu s takimi silami (ljudmi) brezkompromisni in dosledni." Brezkompromisni tudi proti tovarišu Pahorju kajpak

JEZIKOVNA ENAKOPRAVNOST

Odloku o simultanjem prevajanju na sejah zvezne skupščine v Beogradu je sledil odlok sindikata delavcev prometa in zvez, ki ne bo poskrbel samo za simultano prevajanje, ampak namerava celo pripraviti gradivo za seje v srbohrvaščini, slovenščini in makedonščini. V treh jezikih naj bi bili tudi pečati in napisne table te organizacije.

Sekretariat koordinacijskega odbora Zveze književnikov Jugoslavije je popolnoma podprl stališče delegacije makedonskih književnikov pri pogajanju z Zvezo književnikov Bolgarije (KT 332). Izrazil je celo mnenje, da bi morali biti v bodoče vsi uradni dokumenti o sodelovanju Zveze z organizacijami književnikov drugih držav se stavljeni v srbohrvaščini, slovenščini in makedonščini.

Kot sem že poročal, je Klub kulturnih in znanstvenih delavcev priredil v Ljubljani debatni večer o jezikovni enakopravnosti slovenščine v Jugoslaviji (KT 332). Uvodno besedo je imela Mira Mihelič, daljši govor pa "znani javni delavec" general Jaka Avšič, ki je nanizal pojave, ki kažejo, "da jasno in neizpodbitno narodnostno na čelo zadeva v službeni in poslovni praksi ob zastarele predsodke in tendence, ki nasprotujejo dosledni jezikovni enakopravnosti".

Nedavnemu pismu ustavnega sodišča Slovenije slovenski skupščini, je sedaj sledilo tudi pismo ustavnega sodišča Makedonije sobranju, ki se pritožuje nad uporabo srbohrvaškega jezika v občevarju z zveznimi organi. Sodišče predlaga, naj si republiške ustanove, organi upravljanja in delovne organizacije v Makedoniji dopisujejo z zveznimi organi v makedonskem knjižnem jeziku. Člen 131 jugoslovanske ustave obvezuje zvezne organe, da pri uradnih stikih uporabljajo jezik tiste republike, s katero si dopisujejo.

Pripravljajo pa tudi predlog, po katerem bodo lahko v zvezni skupščini poslanci, ki pripadajo narodnim manjšinam, govorili v svojem jeziku (recimo šiptarskem, madžarskem, itd.). Njihove govore bodo simultano prevajali v jezike "jugoslovanskih narodov", t.j. srbohrvaščino, slovenščino in makedonščino. Jezike "jugoslovanskih narodov" pa ne bodo prevajali v jezike manjšin. Tudi skupščinsko gradivo bo v treh glavnih jezikih in poslanci, ki pripadajo manjšinam, si bodo sami izbrali v katerem jeziku bodo dobivali to gradivo.

MEDLE PERSPEKTIVE

Na letni skupščini ljubljanske univerze konec decembra je rektor prof. ing. Albert Struna potrdil, da slovenska alma mater zaskrbljeno gleda v bodočnost. Fondi, s katerimi razpolaga, so premajhni. Kako naj v učilnicah in z opremo iz preteklosti vzgaja strokovnjake za bodočnost? Univerza kot kaže nima nobene besede. Niti splošni zakon, niti zakon o visokem šolstvu ji ne dajeta kakih kompetenc. Res je sicer, da imajo univerza in fakultete veliki organi, toda "sestajanje teh in medsebojno poslovanje ustvarja videz burne dinamike, ki pa je malo učinkovita in zelo ograjena". Zaradi razvrednotenja univerze je status univerzitetnih učiteljev "nižji kot kdajkoli in kjerkoli", vključno druge socialistične in kapitalistične države, je rekel Struna. Načrtovanje na univerzi je nemogoče. Industrija je npr. nekega dne zahtevala 300 in-

(Zaključek na 10. strani)

TUJI ŠTUDENTI V LJUBLJANI

Na ljubljanski univerzi so bili v zadnjih petih letih vpisani študentje doma iz

	1961/62	62/63	63/64	64/65	65/66	%
Slovenije	7351	7760	7399	7190	7412	90
Srbije	400	529	277	263	201	2.5
Hrvatske	319	367	234	302	310	3.5
Bosne-Hercegovine	262	321	193	150	106	1.5
Makedonije	98	136	236	145	78	1.0
Črne gore	58	67	52	41	44	0.5
inozemstva	109	88	112	84	88	1.0
	8617	9268	8503	8195	8239	100.0

V letošnjem letu znaša delež študentov, ki so prišli izven Slovenije, 10%. Ugotovimo pa lahko, da ta delež pada. Samo pri Makedoncih je 1962/63 narastel, ker je potres porušil skopjansko univerzo. Gotov del teh študentov pride v Ljubljano le zato, ker samo tam lahko študirajo nekatere predmete (psihologijo, metalurgijo, tekstilno stroko). Nekaj študentov pa ima v Ljubljani svoje sorodnike (na primer v vojski) odn. smatrajo, da je zanje ljubljansko okolje primernejše, saj univerza ni tako velika kot napr. beograjska, kjer je vpisanih nad 50.000 študentov. Tudi morajo gotovi štipendisti izbrati ljubljansko univerzo. Kosmetsko-metohijski oblastni odbor načrtno pošilja svoje štipendiste na vse jugoslovanske ekonomske fakultete, da lahko potem zbero izkustva iz vseh strani, ki jih potrebujejo za svoje gospodarstvo. Prejšnja leta je prihajalo z juga tudi več študentov, ker ni bilo v Ljubljani nikakih omejitev za vpis, dočim so zaradi premajhne zmogljivosti drugod postavljali gotove pogoje. Kdor jih ni izpolnil, je izkoristil priložnost in se zadnji hip vpisal v Ljubljani v prvi letnik, dočim se je za drugi letnik že prepisal na domačo univerzo. Toda zdaj, ko so pogoji za vpis izenačeni, je ta špekulativni moment odpadel. Opaziti je tudi bilo, da so prišli na ljubljansko univerzo študirat sinovi višjih, dobro plačanih komunističnih veljakov, ker so pač smatrali Ljubljano za bolj "nobl" mesto, ko sinovom ne bo mogoče priti v dotik z balkanskim "lumpenproletariatom".

Pri upravljanju dijaških domov vlada načelo študentskega samoupravljanja in študentje odločujoče vplivajo na vse dejavnosti, ki se jih tičejo. Priporočil bi še, da obsega biotehnična fakulteta tri oddelke nekdanje fakultete za veterino, poljedelstvo in gozdarstvo, dočim obsega naravoslovna fakulteta nekdanje fakultete za naravoslovje, kemijo in rudarstvo. Toda poleg univerze obstojajo še samostojne umetniške akademije, vrsta višjih šol in posebej še Visoka šola za politične vede, ki pa se bo vključila v univerzo kot posebna fakulteta ali pa oddelek pravne fakultete. Cela vrsta višjih, štiri semestrskih, šol je tudi v Mariboru, ki je postal močan študentski center.

Gotovo ni laskavo za ljubljansko univerzo, da na njej študira tako malo tujih študentov. Vsaka univerza si šteje v čast, če na njej študira veliko tujcev. Tako imajo avstrijske univerze veliko študentov iz inozemstva in mnogo iz Nemčije. Toda nad tem se nihče ne razburja, kot to delajo naši petelini, in iz letnih poročil takih univerz je razvidno, s kakšnim ponosom poudarjajo dejstvo, da imajo vpisanih toliko tujih študentov, avstrijske univerze še prav posebej zaradi študentov iz Rajha. Znano je, da študira precej Slovencev na zagrebški in beograjski univerzi. Posebna zagrebška je privlačna za študente iz severne Slovenije. Na žalost pa ti dve univerzi ne vodita podobne statistike kot ljubljanska.

Dr. V.

Obtožujemo 'Klic Triglava'

Spoštovani gospod urednik!

Naš namen ni, da bi posegali v okoliščine nesoglasja okoli slovenskega visokošolskega doma "Korotana" na Dunaju in tudi ne, da bi se zavzemali za kogarkoli.

Kot zvesti prijatelji koroških Slovencev spor globoko obžalujemo. Naši koroški rojaki so v narodnem oziru v tako težkem položaju in bijejo tako trd boj za obstanek, da je med njimi nujno potrebna čimvečja sloga. Kadar pa pride do prehodnih nesoglasij, je dolžnost slehernega poštenega Slovenca delati za spravo, združevati in ne razdvajati.

Iz razlogov, ki jih noben resen Slovenec ne more razumeti, pa je Vaš list ubral drugo, pač krivo pot, kakor da bi Vam šlo bolj za bežne koristi senzacionalnega pisanja, ko pa za trajni blagor naših koroških rojakov. Zakaj neki se Vam je zdelo potrebno razvzemati spor in sejati razdor?

Kljub temu, da smo člani podpisanih Društev različnih svetovnih nazorov in političnih prepričanj, so nam enako pri srcu vsi rojaki, ki so na Koroškem in po vsej Avstriji ostali zvesti slovenskemu narodu, zlasti pa še tisti, ki na kakršenkoli način za slovensko stvar delujejo in se zanjo žrtvujejo. Ne delamo nobenih razlik, vsi so nam enako ljubi, tudi vsi oni, ki so trenutno v nesoglasju zaradi "Korotana".

Vaš list pa je zavzel prav neslovensko stališče v tem sporu.

K sklepu, da se oglasimo k zadevi tudi mi, nas je poleg želje, da opozorimo na splošno narodno korist in na potrebo sprave, napolnil še drug tehten razlog: ne moremo ostati brezbržni ob ravnanju Vašega lista v tem sporu, ki globoko žali čut pravičnosti in prizadeva pojem o nepristranosti in dostojnosti tiska.

Žaljen je bil naš čut pravičnosti. Priobčili ste osebni napad na patra Ivana Tomažiča, moža, ki je veliko storil za slovensko stvar. Z neprijazno in celo sovražno verzijo ste prikazali docela enostransko le neznaten del njegove dejavnosti. Ali je p. Tomažič zaslužil tako ravnanje? Ali mar ne veste, da se huda krivica stori ne le z dejanji in besedami, temveč tudi z opustitvami?

Z nepopolnim in enostranskim priobčevanjem ste napravili zmedo med bralci po širnem svetu, ki nimajo prilike poučiti se o razmerah med Slovenci v Avstriji in preveriti primernost Vašega pisanja. Tako ste jim jemali možnost in kratili osnovno pravico, da si po lastnem preudarku ustvarijo mnenje o zadevi.

Zato se nam zdi pošteno postaviti v naslednjem ta obžalovanja vredni spor v širši okvir in podati pravilnejšo sliko.

Za koroške Slovence je najvažnejši in hkrati najtežji problem, kako ohraniti narodu mladino, izpostavljeno čim dalje hujši germanizaciji. Po avstrijski državni pogodbi se je Avstrija obvezala zagotoviti slovenski manjšini med drugim pouk v materinem jeziku na osnovnih šolah in ustanoviti slovensko srednjo šolo.

Žal je zakon o manjšinskih osnovnih šolah, ki ga je sprejel avstrijski parlament, zelo neugoden za našo manjšino. Večina slovenskih otrok na Koroškem ne sliši več nobene slovenske besede v šoli in, kljub drugačnim odlokom Vatikana II, tudi ne pri verouku. Tako se ponemčevanje naših otrok nadaljuje s pospešeno naglico.

Bolj zadovoljivo je bilo rešeno vprašanje srednješolskega pouka z ustanovitvijo slovenske državne gimnazije v Celovcu, ki pod večjim vodstvom njenega ravnatelja dvornega svetnika dr. Joška Tischlerja in ob prizadevanju vseh slovenskih činiteljev na Koroškem uspešno napreduje in šteje danes okoli 400 dijakov.

Za slovenske visokošolce ni v državni pogodbi predvideno nič. Spričo razmer, v katerih živi naša koroška manjšina, in njenih preskromnih možnostih ni bilo misliti, da bi bilo mogoče storiti kaj bistvenega za slovenski visokošolski naraščaj.

Pa se je nekega dne po vojni pojavil na Dunaju primorski Slovenec, p. Tomažič. Rojen v slovenski Istri, je prišel v Avstrijo in, ko si je zagotovil eksistenco in pridobil avstrijsko državljanstvo, mu je bila prva skrb, lotiti se dela za ogrožene koroške Slovence. V stiku s slovensko visokošolsko mladino je brž sprevidel, kako potrebno bi bilo ji gmotno olajšati študije in jo narodno utrditi.

Tako se mu je porodila misel, ustanoviti na Dunaju slovenski visokošolski dom. Kdor pozna razmere, ve, kako drzna je bila ta zamisel in kako neizvedljiva se je zdela. In vendar jo je p. Tomažič uresničil. Uspelo mu je najprej urediti zasilen dom za omejeno število slovenskih študentov. Potem pa se je oprijel načrta, zgraditi lasten visokošolski dom. Z neverjetno skromnimi začetnimi sredstvi, skoraj iz nič, je zgradil sredi Dunaja dom za 90 študentov, ko likor si obetajo, da bo čez nekaj let slovenskih koroških visokošolcev. Danes imajo koroški Slovenci v avstrijski prestolnici visokošolski dom, ki ga ves slovenski narod ni premogel niti pod nekdanjo cesarsko Avstrijo, ko je mladina iz vseh naših dežel študirala na Dunaju. S tem je bila po zasebni pobudi in zaslugi ustvarjena ustanova, ki se po svojem pomenu postavlja ob stran slovenski gimnaziji v Celovcu, ki jo je osnovala avstrijska država.

Ti dve ustanovi, pač najvažnejši trajni pridobitvi v življenju naše koroške manjšine zadnjih let, sta hkrati tudi vogelna kamna njene bodočnosti.

Že z zgraditvijo "Korotana", ki je njegovo življensko delo, si je p. Tomažič zaslužil priznanje in spoštovanje vseh Slovencev. Posebne hvale pa smo mu dolžni zaradi izredno težavnih okoliščin, v katerih je pater izvedel svo je delo.

Najprej mu je priskočila na pomoč Družba sv. Mohorja, najstarejša in najuplivnejša slovenska ustanova na Koroškem. Njena zasluga je, da je omogočila akcijo s tem, da jo je vzela pod svoje okrilje, da si je preobremenjena z delom za slovenski tisk na Koroškem in da gmotno vzdržuje tako potrebne dijaške domove v Celovcu, ki nudijo stre ho čez 200 dijakom slovenske gimnazije.

P. Tomažič pa si je naložil breme najti denarna sredstva. Začelo se je zbiranje prispevkov in marsikateri Slo venec na Koroškem in v tujini je po svojih močeh daroval. Vendar zbrana vsota ni bila v nobenem razmerju s pred videnimi stroški zidave in opreme doma. Vse zbirke so do današnjega dne prinesle le 3% potrebnega zneska. Po hvalno je omeniti, da so tudi slovenski koroški visokošolci in dijaki sodelovali pri nabiralni akciji in pri daroval- cih nabrali za 0.5% potrebnega zneska. Vsakdo drugi ko p. Tomažič bi bil izgubil pogum. On pa se ni dal odvrniti od svojih načrtov. Napel je vse sile in pokazal vse svoje organizacijske zmožnosti.

Česar ni prinesla zbirka, mu je z velikanskim trudom uspelo preskrbeti s posojili. Znal si je pridobiti zaupanje in naklonjenost najvišjih dunajskih upravnih in cerkvenih instanc. Z zadovoljstvom in s priznanjem radi ugotavlja- mo, da so oboje pokazale za slovensko akcijo zelo veliko razumevanje, kakršnega koroški Slovenci doslej niso bi- li deležni pri nemških krogih doma na Koroškem.

Nakup zemljišča za dom je po patrovem prizadevanju omogočila dunajska nadškofija z brezobrestnim posoji- lom 500.000 šilingov (20.000 dolarjev). Akcijo so podprle tudi avstrijske osrednje prosvetne oblasti. Končno je pa p. Tomažič znal pridobiti za stvar še socijalistično dunajsko mestno občino. Njen denarni zavod je prispeval zares levji delež pri zidavi doma z zelo velikim posojilom, podeljenim po posebno ugodni obrestni meri in na izredno dolg rok. Nedavno tega je tudi ljubljanska univerza podprla akcijo in prispevala del pohištva za opremo "Korota- na".

Vendar tudi vse te pomoči in posojila iz teh, po izviri in usmeritvi tako različnih virov, niso zadostovala. Ved no znova je bilo treba še in še denarja in vedno znova je bilo nadaljevanje gradnje doma ogroženo. Da bi prema- gal vse te neprestane težave, si je moral in si še mora p. Tomažič pomagati z letečimi in kratkoročnimi posojili. Že takoj od začetka je bilo treba pričeti tudi z odplačevanjem obresti in dolgov. Tako je bilo in je financiranje "Korotana" en sam niz finančnih akrobacij.

In kadar ni bilo denarja od nikoder - kolikokrat se je to dogajalo! - je bil edini izhod, da prevzame p. Toma- žič dolgeve osebno na svoje ime in jih tudi odplačuje osebno iz lastnih sredstev. Ker nima drugega premoženja ko delavne roke, je moral, da bi bil kos bremenom, dalj časa istočasno opravljati tri službe. Zadnje čase pa je bil poleg svoje redne službe ves dan od zore do trde noči zaposlen na stavbišču.

Ugotavljamo, da je p. Tomažič sam za odplačevanje iz lastnih sredstev osebno žrtvoval in osebno prevzel dol- gov na svoje ime za približno dvakrat toliko, kolikor so zbrali za "Korotan" vsi Slovenci skupaj na Koroškem in po svetu.

Kdo pa naj izmeri vsa nešteta pota, ki jih je p. Tomažič opravil, vse velike skrbi, ki jih je imel, ves neizmer ni trud, ki si ga je naložil, preden je zrasel "Korotan" iz tal? Pet let svojega življenja je žrtvoval zanj in njego- vih žrtev ne bo konec, dokler ne bodo odplačani najnujnejši dolgovi in ne bo dom rešen najhujših finančnih skrbi.

Tako je torej delo moža, enega najbolj požrtvovalnih živečih Slovencev, ki ste ga napadli. Ali res mislite, da Vam je Vaše ravnanje v čast? In kakšno težo naj imajo Vaši očitki proti p. Tomažiču v primeri z vsem povedanim? Kdor bo meril na eni strani Vaše očitke, na drugi pa vso grmado patrovega dolgoletnega dela, ali mu ne bodo sa- me po sebi prišle na misel besede našega Cankarja o krtini in Krimu?

Gotovo bo marsikdo, ko bo bral naše vrstice, občutil hvaležnost do patra Tomažiča. Vendar hvaležen biti, ni vsakomur dano. Vi ste si očitno rajši izbrali za vodilo naš slovenski pregovor: "Stara dobrotà - lanski sneg", samo da v primeru p. Tomažiča dobrotà, ki jo izkazuje našim rojakom, ni stara in je ni ter je tudi ne bo kmalu konec.

Prizadet je bil z Vašim ravnanjem pojem o dostojnosti tiska. Saj ste:

1 - priobčili v septemberski številki KT spis, ki ste mu sicer dali obliko dopisa, ki pa v resnici ni nič drugega ko osebni napad na p. Tomažiča in zahteva za njegovo odstranitev;

2 - ta osebni napad ste priobčili anonimno, brez dvoma ker je pisec napada sicer imel drznost, da ga sestavi, ni pa imel poguma, da ga podpiše. Rajši se je skril pod plašč "posebnega dopisnika". Ker ste pokrili ta nečastni po stoppek, ste prevzeli vso odgovornost za napad. Zatorej v tem svojem pismu tudi vse, kar bi radi povedali neznane mu anonimnemu piscu, izrekamo na Vaš naslov. Vašega ravnanja ne more opravičiti tudi nobena formula svobod- ne tribune, ker je bistvo take tribune, da vsak pisec svoj prispevek podpiše in prevzame odgovornost zanj.

3 - Če bi bilo še kaj dvoma, da ni šlo v zadevi za redno novinarsko delo, temveč za premišljen in nameren o-seben napad, ste dvom sami razpršili. Osební napad na p. Tomažiča ste ponatisnili kot izredno - drugo - izdajo in sa-mo to drugo izdajo, ne pa septembersko številko v celoti, ste razposlali na veliko število naslovov, menda stotinam ljudi, ki niso naročniki Vašega lista in ki po večini niti vedeli niso, da Vaš list obstaja. Razposlali ste ga med Slo-vence na Koroškem, z očitnim namenom škodovanja, da bi vzeli p. Tomažiču ugled in med rojaki napravili zmedo. Razposlali ste to drugo izdajo menda celo na razne naslove v Ljubljani, kjer Vaš list sicer nima pristopa, kamor je pa Vaš napad na patra pač našel pot. Spričo Vaše lastne izjave, da ste prejeli za tiskanje druge izdaje plačilo, pa se za stavljá vprašanje, ali in v koliki meri smejo biti slovenski listi in njihova korektnost naprodaj?

4 - Nadaljni dokaz za Vašo pristranost je še dejstvo, da odgovora patra Tomažiča niste natisnili kot izredno - drugo - izdajo in ga seveda tudi niste razposlali na iste naslove kakor napad. S tem ste vzeli p. Tomažiču možnost braniti se pred vsemi tistimi ljudmi, pri katerih so mu njegovi nasprotniki hoteli vzeti ugled. Na tem ničesar ne spre-meni dejstvo, da Vam p. Tomažič ni naročil in plačal izredne izdaje. Ali je mar mogoče najti pravico samo za pla-čilo?

Sicer pa, ali ste pomislili, kolikšno narodno škodo utegnete napraviti z neodgovornim razširjanjem napada na moža, ki se pogumno bori za pravice koroških Slovencev in je zato trn v peti nemškím nacionalističnim krogom? Ko jim bodo prišla Vaša pisanja v roke, se bodo v brado smejali vsi strupeni sovražniki slovenskega naroda, ki jih v Av-striji in zlasti na Koroškem ne manjka.

Spregovorimo še besedo o slovenskih koroških visokošolcih. Njim velja vsa naša privrženost, ker na njih v tolik šni meri sloni bodočnost naše koroške manjšine. Njim je namenjen dom "Korotan", v katerem je in mora biti prostora za vsakogar izmed njih. V Klubu slovenskih študentov na Dunaju, v katerem so organizirani ne glede na strankar-sko pripadnost, se seznanjajo z razvojem slovenske kulture, se utrjujejo v narodni zavesti in se z vnemo posvečajo na rodnemu delu med koroškimi Slovenci. Zaslužno si pa tudi prizadevajo, opozoriti svoje nemške avstrijske kolege in avstrijsko javnost sploh na probleme naše manjšine in ustvarjati razumevanje zanjo. Nedavno tega so spet izdali no-vo številko svoje periodične publikacije "Information", ki z njo opravljajo važno delo. Želimo jim, da bi tudi ka-sneje v življenju toliko storili za slovenstvo na Koroškem, kolikor so napravile predvojne generacije slovenskih koroš-kih študentov na Dunaju, organizirane v društvu - predhodniku današnjega Kluba slovenskih študentov.

Na koncu naj izrazimo še željo, ki nam je posebno pri srcu: vse v sporu prizadete rojake v Avstriji pozivamo k spravi. Pozabijo naj zamere in osebna trenja, ki so tako malenkostna v primeru z ljubeznijo do slovenskega naroda, ki - tako smo prepričani - vse navdaja in jih mora družiti. "Korotanu" pa želimo veliko uspehov in prepričani smo, da bo še stal noter v enaindvajseto stoletje in da bo sprejemal pod svojo streho slovenske koroške študente, ko bomo že vsi pod rušo in ko tudi o Vašem listu že zdavnaj ne bo več sledu.

Društvo Slovencev v Parizu
Slovensko gibanje za evropsko federacijo

ČESTITKA IZ AMERIKE

G.urednik! Zadnje tri številke lanskega letnika "Klica Triglava" so me zelo razočarale. Večkrat mi pride na mi sel vprašanje ali je bilo potrebno, da je Klic Triglava začel polemiko o dunajskem domu. Da bi ta polemika prine-sla nam zamejskim Slovencem koristi je zelo dvomljivo. Nisem imel namena, da bi se vtikal v vso stvar, vendar je danes potrebno, da spregovorim nekaj besedi v imenu akademskega društva SAVA, saj smo bili mi prvi, ki smo se za dunajski dom zavzeli. Kljub ponovnemu pregledu SAVINEGA arhiva ne najdem nobenih dokazov izrednega delova-nja g. F. Bistra za dunajski dom med Amerikanskimi Slovenci. Razen pisma, ki ga je objavil v Klicu Triglava, so nje goví prispevki za našo akcijo popolnoma brezpomembni in to kljub našim neštevilnim prošnjam, da bi našo akcijo on ali pa študentski klub podprl. Danes pa taka gorečnost za razdor. Na drugi strani, pa nam je popolnoma poznano delovanje preč. g. patra Ivana Tomažiča. Naš arhiv jasno govori o njegovem iskrenem delovanju za dunajski dom, zato smo mu mi amerikanski akademiki slovenskega pokolenja nudili pomoč v preteklosti in mu bomo tudi v bodoč-nosti.

Klicu Triglava pa čestitamo, da se je z objavo člankov o dunajskem domu uvrstil v ostalo emigrantsko časopisje, kateremu je razdor in polemika ljubši, kot pa blagor naroda. Nikakor ne odrekamo svobodnega izražanja uredništvu Klica Triglava, vendar se nam zdi, da je uredništvo dolžno upoštevati blagor celote pred težnjo posameznikov.

Jože Odar, predsednik,
Clevelandski odsek SAVE

BEOGRAJSKA KOMISIJA ZA ODKRITJE "NOTRANJH REZERV" je ugotovila, da Jugoslaviji niso več potrebne poste-lje. Mrtvi počivajo na pokopališčih, heroji na lavorikah, nameščenci in uradniki spijo v službi, študentje pri preda-vanjih, kmetje in delavci na slamí, KP in UDBA sta itak vedno budni, in razredni sovražnik, ki ga sestavlja večina prebivalstva, itak nikoli ne počiva. Zakaj potem sploh še postelje?

Z 27. januarjem je jugoslovanska vlada uvedla 20% davek na cigarete in druge tobačne izdelke v prodaji na drobno in 9% davek na vse alkoholne pijače (razen naravnega vina in naravnega žganja). Obenem je bila tudi carina za vse vrste blaga povišana za 5% in tako znaša 30% za vse blago, ki ga državljani bodisi uvozijo bodisi dobijo kot darilo iz tujine. Poleg tega morajo plačati še 12,5% zveznega prometnega davka na to blago.

Ta davek in povišanje carine so vpeljali zato, da bi pokrili primanjkljaj v zveznih proračunih, ki je nastal s tem da so ZDA nehale prodajati žito Jugoslaviji na dolgoročne dolarske kredite. Ko je ameriški kongres sprejel ta odlok, ga je utemeljil s tem, da državam, ki trgujejo s Kubo in Severnim Vietnamom, ne morejo nuditi posebnih olajšav pri nakupu žita. Član zveznega izvršnega sveta Marin Cetinić, ki je obrazložil nove mere v zvezni skupščini, je dejal, da je ameriški odlok "neprijetno presenečenje".

V televizijskem pogovoru, katerega so posneli dva dni pred oddajo v Puli, je Tito 29. decembra pritegnil smedevskemu livarju Kedžiću, da je pritisk od spodaj za integracijo dober. Pogovora se je udeležilo 20 direktorjev, tehnikov, delavcev, en zdravnik, ena učiteljica in en Slovenec. Poudarjali so potrebo integracije podjetij in pomen večje storilnosti dela. Tito je dejal, da nekateri še ne razumejo reforme, ker "se že kažejo tendence, da bi gradili tudi nove železnice. Pri tem ne mislim na progo Beograd-Bar. Obstajajo tendence po širjenju pristanišč in drugega, kar že imamo in kar nam v tem času ni tako potrebno." Ker je potrošnja prevelika, je treba pogledati, kdo pritiska na potrošnjo. Delavci ne pritiskajo, marveč drugi ljudje, ki si lahko privoščijo avtomobile. Tito se je zavzel za to, da bi pridelali dovolj pšenice za lastne potrebe, saj je pšenica postala "strateško" blago in so ZDA odpovedale dajanje pšenice na dolarski kredit. Tito nima nič proti tej odpovedi, saj pšenica ni bila pomoč, ampak zadolžitev. V kmetijstvu je treba stalno krepiti socialistični sektor, čeprav ni slabo, da kmetje kupujejo majhne stroje; le drugim ne bi smeli obdelovati zemlje. Bančni sistem še ni dober, ker potrebujejo take banke, da se bo oplajal vložen denar v korist kolektivov, ki so ga zaslužili, in ne le v prid osebja v bankah. Družba "mora rešiti" probleme zaposlovanja mladine. Brez družbene reforme tudi gospodarske ne bodo mogli izpeljati.

Vsak uspeh pri gospodarski reformi bo zunaj močno odjeknil, je rekel Tito, ker je reforma dejanje socialistične dežele, ki na svoj način gradi socializem. Mir je važen za vse narode sveta, a boj za mir morajo biti preko boja proti ameriški agresiji v Vietnamu. Položaj je težaven tudi na Bližnjem Vzhodu, toda napetost v Evropi je odstranjena. "Nič ne bi imel proti temu - to je sicer njihova stvar - če bi se sešli predstavniki komunističnih partij kapitalističnih držav in se pogovarjali o evropski varnosti... Glede sestanka predstavnikov evropskih komunističnih partij v kapitalističnih državah in komunističnih partij socialističnih držav menim, da bi več škodoval kot koristil. Kajti v tem primeru bi bilo videti, kot da izvajajo pritisk, v to pa ljudje ne privolijo radi... Po mojem mnenju bi bilo najbolje, da takšnega posvetovanja ne bi bilo zdaj..." je izjavil Tito.

Tito se je 26. januarja z vlakom odpeljal v Moskvo na obisk. Tri dni se je pogovarjal z Brežnjevom in Kosiginom, nakar so izjavili, da so se "v odkritem in tovariškem ozračju" pomenili o jugoslovansko-sovjetskih odnosih in perečih mednarodnih problemih. Odnosi se uspešno razvijajo. Soglasno so izjavili težnjo, da bi se nadalje utrjevalo vsestransko sodelovanje "in da bi se državi aktivno bojevali za mir in socializem po vsem svetu". Po Beogradu se je govorilo, da je Tito poskušal razložiti, zakaj Jugoslavija ne podpira sklicanja posvetovanja vseh komunističnih partij. Dopisnik londonskega OBSERVERJA Lederer je poročal, da se bo Tito s Sovjeti domenil, kako bi preprečili zapadnonemške načrte, da bi s posameznimi vzhodnimi državami navezali diplomatske stike. Toda BORBA je ogorčeno protestirala, da se OBSERVER zmišljuje, ker se Jugoslavija ne vrti v zadeve drugih držav. Lajoš Lederer je naslednjo nedeljo ponižno vzel besedo nazaj. - Na poti domov se je Tito za tri dni ustavil v Budimpešti. Ta mesec bo obiskal Avstrijo.

VEČINSKI SKLEPI NAM NE USTREZAJO

O sklicanju svetovnega posvetovanja komunističnih partij je popolnoma odkrito in naravnost govoril Vladimir Popović na 6. plenumu centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije 10. januarja v Beogradu. Rekel je, da komunistične partije v svetu živahno razpravljajo o tem posvetovanju. Nekatere se zavzemajo zanj, češ da je treba okrepiti enotnost socialističnih sil zlasti zaradi Vietnama, razpravljati o razbijalni dejavnosti KP Kitajske, realizirati do kumente s prejšnjih posvetovanj leta 1957 in 1960 (ko so grdo napadli jugoslovanski revizionizem) in določiti novo generalno linijo. "Posamezni razlogi, ki jih navajajo v korist mednarodnega posvetovanja komunističnih partij, se nam ne zde dovolj prepričljivi," je izjavil Popović. Socializem je postal svetovni proces, ki se razvija v najrazličnejših oblikah. Socialistične sile lahko nastopijo kot predstavnik interesov vseh narodov le s politiko koeksistence in miru. Nesporazumi bodo odstranjeni brez velikih naporov, če bo svet spoštoval načela, izražena v deklaracijah med Jugoslavijo in ZSSR v letih 1955 in 1956 (ko je Hruščev prišel objemat Tita in je za prelom dolžil Berijo). ZKJ meni, da do enotnega delovanja lahko privedejo javne razprave in enakopravno spoznavanje gledišč. Dolžnost in pravica vsake partije je, da deluje samostojno. Preživelo se je kakršnokoli vodenje mednarodnega delavskega gibanja iz enega

centra ali obvezno oklepanje formalno sprejetih generalnih dokumentov. Kar zadeva vietnamsko vprašanje, je Popović menil, da se zanj zanima najširša svetovna javnost in ne samo komunistične partije. Prav tako tudi vprašanje evropske varnosti ni samo stvar komunističnih partij, marveč tudi vseh demokratičnih in miroljubnih sil v Evropi. "Mi torej same ideje posvetovanja ne odklanjamo, menimo pa, da konference, ki bi imele obvezen pomen za vse mednarodno delavsko gibanje, ki bi sprejemale sklepe z večino, ne ustrezajo sedanjim razmeram, v katerih se razvija mednarodno delavsko gibanje." Če nekatere partije žele dogovor, do katerega imajo pravico, tak dogovor ne bi smel škodovati odnosom med njimi in tistimi, ki se dogovoru ne pridružijo, je v imenu ZKJ izjavil V. Popović.

Plenum se je sicer odlikoval po dolgočasnosti in po tem, da je bil Tito odsoten, "ker je bil na počitku" na Brionih. Marjan Orožen je opozoril na problem nezaposlenosti, katerega ni hotel napihovati, pa tudi podcenjevati ne. V ocene je treba vključiti tudi javno mnenje, ki ga ustvarja 200.000 nezaposlenih v državi in drugih 300.000, ki delajo v inozemstvu. "Mi ne moremo enostavno iti preko tega, kar nam zlasti mladina postavlja na dnevni red," je rekel Orožen. "O tem problemu bi morali nekaj reči v sklepih plenuma, vsaj toliko, kot je bilo o tem rečeno v zvezni skupščini." Orožen je dodal, naj bodo sklepi konkretni in jedrnat. Sklepi, katere je sprejel CK na tej seji, so bili kot vselej čvekavi, posplošeni in abstraktni. Vse, kar so zapisali glede zaposlitve, je bilo, da "problem nedvomno je. Imamo pa opraviti s poskusi, da bi težave pokazali hujše, kakor so."

DELO je tistega dne zapisalo, da je bilo proti koncu 1966 v Sloveniji 543.000 zaposlenih in nekaj več kot 13.000 brezposelnih. Mnogo delavcev začasno dela v tujini, kjer bodo med prvimi odpuščeni. Do leta 1970 se bo aktivno prebivalstvo povečevalo za približno 12.000 na leto, pričakovati pa je treba tudi še nadaljnje odhajanje delavcev iz prenaseljenih kmetijskih območij, zlasti iz vzhodnih krajev Slovenije. "Zato je odiranje brezposelnosti na stran zelo tvegano, zakaj naloge bodo vsako leto težje, če se jih ne bomo lotili takoj."

ZABLISKALO SE JE

Ob dveh zjutraj 4. januarja se je z avtomobilom smrt no ponesrečil Boris Kraigher, podpredsednik zvezne vlade, preje dolga leta predsednik slovenske vlade v Ljubljani in še preje glavni politični komisar partizanske vojske v Sloveniji. Prejšnji dan se je smučal na Voglu nad Bohinjskim jezerom s svojimi sinovi in nato ob sedmih zvečer krenil z avtom na 500 km dolgo pot iz Ljubljane v Beograd. Z njim sta bila še 21-letni sin Janez in 16-letni sin Marko. Pri Sremski Mitrovici je avto, ki ga je šofiral Boris Kraigher sam, zdrknil s ceste in z vso silo treščil v obcestno drevo. Kraigher in njegov sin Janez sta bila ubita na mestu, medtem ko je sin Marko preživel nesrečo. Oba Kraigherja so upepelili v Beogradu in potem pokopali v družinski grobnici na Žalah. Po kopati bi ga morali sicer v grobnici "herojev", toda to grobnico, ki se nahaja blizu Valvasorjevega spomenika, bodo menda prestavili, ker gre živim herojem v bližnjem centralnem komiteju preveč na živce.

Kraigher je bil odgovoren za jugoslovansko ekonomsko politiko in je bil izbran za bodočega predsednika zvezne vlade. V tej zvezi nam omenim, da bo po pomladanskih volitvah Črnogorec Veljko Vlahović zamenjal Kardelja kot predsednik skupščine, Hrvat Mika Špičljak pa bo zamenjal Stambolića kot predsednik zvezne ga izvršnega sveta. Čeprav so volitve še daleč in so ko maj sprejeli volilni zakon, je zvezna konferenca Socialistične zveze že povedala, da ju bo predlagala, "če bosta izvoljena za zvezna poslance."

28. januarja se je zabliskalo tudi v jugoslovanskih diplomatskih predstavništvih v ZDA in Kanadi. Ob skoro istem času so eksplodirale bombe v veleposlaništvih v Washingtonu in Ottawi in v konzulatih v San Franciscu, New Yorku, Chicagu in Torontu. Smrtnih žrtev ni bilo

in v bolnici sta menda samo dva, za katera titovski predstavniki trdijo, da sta bila ranjena v New Yorku. To očitno dobro koordinirano akcijo sedaj raziskuje FBI s pomočjo Interpola. Ameriška in kanadska vlada sta obljubili poravnati nastalo škodo. Kot običajno, so titovci dvignili vik in krik o emigraciji, ki se je srečno izmaknila ti tovske likvidaciji ob koncu vojne in kvari titovcem videz dostojnosti in neomejenega predstavljanja naših narodov.

Zadnje dni decembra so iz Sremske Mitrovice izpustili Milovana Djilasa. Izjavil je, da je bil docela pripravljen odslužiti kazen in da ni delal nobenih kompromisov. Dejal je tudi, da se Jugoslavija usmerja na pot konfederacije, a da je zanj oblika manj važna od vsebine. "Svoboda je zame mnogo važnejša od državne forme," je rekel Djilas.

NERENTABILNA IDEOLOGIJA

Zvezni izvršni svet je sprejel dokumentacijo o pogojih gospodarjenja v trgovini in ukrepih za njen napredek, ki jo bo razpravljala zvezna skupščina. Dokaj močna skupina poslancev se pripravlja, da znova sproži vprašanje uvedbe zasebne trgovine. Poslanci trdijo, da se obstoječa trgovinska mreža briga samo za rentabilna področja, zaradi česar kakih 6.000 vasi v državi nima trgovin in njihovi prebivalci morajo pešati na desetine kilometrov, da bi si kupili, kar potrebujejo. Uvedba zasebnih trgovin je zato, po njihovem mnenju, edini izhod. Že ob priliki debate o zakonu o prometu z blagom so ti poslanci predlagali amandma, ki naj bi uvedel zasebne prodajalne, a so ga umaknili na prošnjo predstavnika zvezne vlade, ki je obljubil, da bodo že v prvih mesecih tega leta sestavili poseben predpis o zasebni pobudi v gospodarstvu sploh. Predstavniki so tudi opozorili na politične "vidike" take po bude, toda poslanci so vztrajali pri svojem. Obljubljenega predpisa pa še vedno ni.

IVAN STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.1.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija: 1.10.0

Argentina: 650.- (1300.-)

Avstralija: \$A 4 (\$A 7)

Avstrija: 50.-

Finska: 13.-

Francija: 15.-

Italija: 2500.-

J. Afrika 4.- (R 7)

Kanada: 5.00 (\$ 8.50)

Nemčija: 16.-

Švedska: 20.-

Urugvaj 60.- (120.-)

U.S.A.: 5.00 (\$ 8.50)

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada